

ازدواج دیر هنگام؛ عوامل و راه حل‌ها

حجت‌الاسلام والمسلمین ابوالقاسم حسینی*

اشاره

در خصوص ازدواج جوانان، بارها بحث شده است؛ ولی یکی از موضوع‌هایی که نیاز به بازخوانی بیشتر دارد، ازدواج دیر هنگام می‌باشد؛ زیرا این امر، موجب بروز مشکلات فردی و اجتماعی فراوانی گردیده است و این، در حالی است که اسلام سفارش نموده جوانان زودتر ازدواج نمایند؛ زیرا این امر، پاکدامنی، ارزش‌مداری و حفظ دین را در پی دارد. رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: «هرکس می‌خواهد خدا را در حال پاکیزگی و طهارت ملاقات کند، به وسیله ازدواج عفت پیشه سازد.»^۱ همچنین، حضرت فرمود: «مَا مِنْ شَابٍ تَزَوَّجَ فِي حَدَاثَةِ سِنِّهِ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ يَقُولُ يَا وَيْلَاهُ عَصَمَ هَذَا مِنِّي ثَلْثِي دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ الْعَبْدُ فِي الثُّلْثِ الْبَاقِي»^۲ هرکس در آغاز جوانی ازدواج کند، شیطانی که مأمور

* پژوهشگر حوزه علمیه قم.

۱. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۱۸.

۲. محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۴۹.

اوست، فریاد می‌زند: ای وای! او دو سوم دینش را از دسترس من حفظ کرد و یک سوم دیگر را هم می‌تواند با تقوا حفظ کند.»

این نوشتار، می‌کوشد موانع ازدواج و راه حل‌های آسان‌سازی آن را بررسی نماید که در محورهایی چند سامان یافته است.

۱. مشکلات اقتصادی

ترس از مخارج زندگی و تنگدستی، باعث می‌شود تا بسیاری از جوانان ازدواج نکنند یا به‌نوعی از آن سر باز زنند؛ زیرا هراس دارند که نتوانند در آینده، زندگی خود و همسر و فرزندان‌شان را تأمین کنند. طبیعی است، هر جوانی تمایل به ازدواج دارد؛ ولی بسیاری از آنها این عذر را می‌آورند که مخارج عقد، عروسی، تهیه منزل و لوازم زندگی را نداریم. با این بهانه‌ها، بهترین اوقات جوانی را در حال مجرد به سر می‌برند و هرچه برای آنان دلیل و آیه و روایت می‌آوریم که روزی دست خداست و او به متأهلان قول داده که به فضل خود آنها را بی‌نیاز می‌کند^۱، قبول نمی‌کنند و می‌گویند: مشکلات اقتصادی، این فرصت را از ما گرفته است؛ افزون بر آن، شاید آیات و روایات اسلامی، فقط ناظر بر زمان رسول خدا ﷺ باشند!

راه حل:

لازمه بهانه این افراد، آن است که - نعوذ بالله - بگوییم کلام خدا یا اهل

۱. نور، آیه ۳۲: «وَأَنْكَحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ؛ مردان و زنان بی‌همسر خود را همسر دهید؛ همچنین، غلامان و کنیزان صالح و درستکاران را اگر فقیر و تنگدست باشند. خداوند از فضل خود، آنان را بی‌نیاز می‌سازد. خداوند، گشایش‌دهنده و آگاه است.»

بیت علیه‌السلام، برای دوران خاصی بوده است؛ درحالی‌که قرآن و احادیث معصومان علیهم‌السلام، برای همه عصرهاست. اتفاقاً در زمان پیامبر هم جوانانی بودند که از شدت فقر و تنگدستی به حضرت پناه می‌آوردند و رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله به آنان پیشنهاد ازدواج می‌داد تا خداوند به آنها وسعت رزق دهد و از فقر نجات یابند؛ «**الْتَمِسُوا الرِّزْقَ بِالنِّكَاحِ**»^۱

از طرفی، می‌توان از خرج‌های اضافی چشم‌پوشی کرد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید: «جوانان می‌گویند: اگر ازدواج کنیم، بعدش چه کار کنیم؛ برای خانه، برای شغل و مانند اینها؟ این موارد، قیودی هستند که همیشه جلوی کارهای اصلی و اساسی را می‌گیرد. خدای متعال وعده داده که آنها را کفایت خواهد کرد. ازدواج در وضع معیشت انسان، دشواری خاصی به وجود نمی‌آورد؛ بلکه به عکس، خداوند از فضل خود آنها را بی‌نیاز می‌کند. بله، این ما هستیم که برای خودمان به جای خرج، برج درست می‌کنیم. اضافه‌های زندگی و نیازهای کاذب به وجود می‌آوریم که البته مشکل پیش می‌آید.»^۲

۲. ازدواج‌های ناموفق

شکست در زندگی، همیشه برای آدمی دغدغه‌آفرین است. به همین دلیل، بسیاری از انسان‌ها ترجیح می‌دهند تا کمتر تجربه کنند و کسانی که خویش را شکست خورده می‌پندارند، سعی می‌کنند کمتر خود را درگیر مشکلات نمایند. بعضی افراد نیز در زندگی خود و با اطرافیان، تجربه شکست ازدواج را داشته‌اند. همین امر، هراس و دید منفی نسبت به ازدواج در آنها ایجاد نموده است و در نتیجه، به بهانه‌های مختلف، از ازدواج طفره می‌روند. از سوی دیگر، آمار

۱. حسن بن فضل طبرسی، مکارم الأخلاق، ص ۱۹۶.

۲. محمدجواد علی‌اکبری، مطلع عشق، ص ۱۱۸.

طلاق‌های به‌وجودآمده، این نگرانی را افزایش داده است.

راه حل:

نداشتن اعتماد به نفس در شخص، مهم‌ترین عامل ترس از شکست و سرزنش دیگران است. همین ضعف اعتماد به نفس و ترس، سبب می‌شود تا در زندگی خطرپذیر نباشند و همیشه از دست‌زدن به کارهای بزرگ خودداری کنند؛ اما انسان‌های موفق، علاوه بر احتیاط، همیشه دل به دریا زده، در طول زندگی خود خطرات را با جان و دل پذیرفته‌اند. به گزارش هافینگتن پست، شبکه خبری آنلاین در آمریکا: «خطرکردن، بخشی از زندگی روزمره انسان‌ها، از لحظه تکامل آنهاست. اگر در آن روزها اجدادمان قدرت خطرکردن نداشتند، هرگز نمی‌توانستند به بقای خود ادامه دهند و نسل انسان منقرض می‌شد. این توانایی بشر، موجب شده او به جامعه پیچیده امروزی دست یابد؛ دورانی که انسان علاوه بر تداوم حیات، به موهبت‌های دیگری چون: عشق، پول و قدرت نیز دست یافته است.»^۱

در هر شکستی، فرد بیشتر از خود تجربه، از سرزنش‌های دیگران می‌ترسد و همین ترس از شماتت‌ها، باعث می‌شود تا از خطرپذیری دوری کند؛ در صورتی که راه رسیدن به هدف، آن است که در این راه بی‌مهابا پیش برویم. امام علی علیه السلام در سفارشی به فرزندش، امام حسن مجتبی علیه السلام می‌فرماید: «لَا تَخَافُوا فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّا تَمُّ يَكْفِيكُمْ مَنْ أَرَادَكُمْ وَيَعَى عَلَيْكُمْ»^۲ در راه خدا، از سرزنش هیچ سرزنش‌کننده‌ای نهراسید تا هرکه قصد بد یا ستم به شما دارد، از شما منصرف شود.»

۱. پایگاه خبری تابناک، «تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۱۲/۱»، کد خبر: ۳۸۰۴۶۹.

۲. ابن‌شعبه حرانی، تحف العقول، ص ۱۹۹.

اگر یک نفر ازدواج ناموفق داشت، به معنای آن نیست که دیگران هم در این امر دچار شکست خواهند شد. جهت‌رهایی از این ترس، باید به کسانی فکر کنند که انتخاب درست و خوب داشته، زندگی بسیار موفق و شادابی دارند. امروزه، شاهد صدها ازدواج موفق هستیم که می‌تواند الگوی خوبی برای ما باشد. البته اقدام به ازدواج، به معنای عدم دقت و احتیاط نداشتن نیست؛ زیرا توجه و آینده‌نگری، از جمله لوازم یک ازدواج موفق به شمار می‌رود؛ اما صرف شکست فلان فرد، نباید سبب گردد که ازدواج را به تأخیر بیندازیم.

۳. مسئولیت‌گریزی

خداوند هیچ‌یک از موجودات را در جهان بیهوده نیافریده است؛ بلکه برای همه آنها مقصدی را معین نموده است تا با تلاش و کوشش به سرمنزل مقصود برسند؛ «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِيبِينَ؛^۱ ما آسمان و زمین، و آنچه را در میان آنهاست، از روی بازی نیافریدیم.»

از جمله عواملی که می‌تواند به هر انسانی، در رسیدن به کمال کمک کند، ازدواج و انتخاب شریک مناسب برای زندگی است؛ زیرا این امر، موجب حفظ دین و کمال می‌گردد؛ اما متأسفانه، مسئولیت‌گریزی بعضی از جوانان، سبب می‌شود که به شکلی از ازدواج سر باز زنند. عواملی همچون رفاه‌طلبی و ترس از محدود شدن آزادی فردی نیز باعث شده که بسیاری از پذیرش ازدواج روی گردان باشند و همچنین تبعات آن، مانند: قبول مسئولیت اداره زندگی، برآوردن خواسته‌های همسر و تربیت شایسته فرزند، موجب گردیده که آنان از گام نهادن در این مسیر منصرف شوند.

راه‌حل:

وجود مسئولیت، در لحظه‌لحظه زندگی، حقیقتی غیرقابل انکار است؛ چنان‌که آیات قرآن با صراحت به آن اشاره دارد و با سخن از رستاخیز انسان‌ها و لحظات پاسخگویی افراد، می‌فرماید: «وَقَفُّوهُمْ إِنْتَهُمْ مَسْئُولُونَ؛^۱ آنها را نگاهدارید که باید بازپرسی شوند.»

بدیهی است، چنانچه انسان به طور مستقیم وارد عرصه زندگی نشود و با مشکلات آن دست و پنجه نرم نکند، نمی‌تواند از خامی به درآید و به موجودی مفید تبدیل شود. خانواده، بهترین میدان عمل در رویارویی با دشواری‌ها و مسائل جدی زندگی است. اگر نبرد و مبارزه با مشکلات در زندگی انسان نباشد، روح او رشد نمی‌کند؛ چنان‌که جسم انسان، اگر سختی نکشد و از کار و حرکات سنگین کناره‌گیری کند، رفته‌رفته کم‌طاقت و ضعیف می‌شود.

۴. مهریه‌های سنگین

تعیین مهریه‌های سنگین و نجومی، چند سالی است که مانع ازدواج گردیده است. برخی با این توجیه که مهریه را چه کسی داده و چه کسی گرفته و یا به این باور که مهریه زیاد، ضامن حفظ و استمرار پیوند زناشویی است، مهریه‌های سنگینی را معین می‌کنند؛ اما افزایش آمار طلاق نشان می‌دهد که این کار نمی‌تواند ضامن خوشبختی عروس و داماد باشد. بر اساس یک تحقیق، ۷۸ درصد جوانان، مهریه سنگین را موجب گریز از ازدواج می‌دانند.^۲

راه‌حل:

همان‌طورکه اشاره شد، مهم‌ترین دلیلی که خانواده‌ها برای قرار دادن

۱. صفات، آیه ۲۴.

۲. پایگاه اینترنتی جام جم آنلاین، شماره خبر: ۱۰۰۰۰۴۱۷۲۰۹۱.

مهریه‌های زیاد اعلام می‌کنند، این است که مهریه سنگین، موجب دوام و ثبات زندگی می‌شود و مانع از این می‌شود که مردها به راحتی زن را طلاق دهند. این دلیل، قابل پذیرش نیست؛ زیرا مهریه زیاد، ضامن دوام زندگی افراد نیست؛ چراکه اگر این‌گونه بود، زندگی‌هایی که بر پایه مهریه زیاد استوار شده، نباید به هیچ وجه منجر به طلاق شود؛ درحالی که امروزه مصادیق و نمونه‌های مختلفی از این نوع طلاق‌ها را شاهدیم.

واقعیت، آن است که صداقت و محبت دو طرفه، بهترین وسیله برای حفظ و دوام زندگی است. از سوی دیگر، تجربه ثابت کرده است که تعیین مهریه سنگین از سوی دختران، نخستین بذریعۀ اعتمادی را در خانواده می‌پاشد. بر اساس دستورات دینی، ازدواج آسان، تنها راهکار فایده‌آمیز بر معضل مهریه‌های سنگین است. رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: «خَيْرُ الصَّدَاقِ أَيْسَرُهُ»^۱ بهترین مهریه، سبک‌ترین آن است.» همچنین، حضرت فرمود: «إِنَّ مِنْ يَمَنِ الْمَرْأَةُ تَيْسِيرُ خَطْبَتِهَا وَتَيْسِيرُ صِدَاقِهَا»^۲ از مبارکی زن، این است که راحت خواستگاری شود و مهریه‌اش سبک باشد.» همچنین، می‌فرماید: «تَيَاسَرُوا فِي الصَّدَاقِ؛ إِنَّ الرَّجُلَ لِيُعْطِيَ الْمَرْأَةَ حَتَّى يَبْقَى ذَلِكَ فِي نَفْسِهِ عَلَيْهَا حَسِيكَةٌ»^۳ در مهریه آسان بگیری؛ زیرا مرد، کابین [سنگین] زن را می‌دهد؛ اما [این امر] در دلش نسبت به او کینه و دشمنی ایجاد می‌کند.»

در اینجا ممکن است گفته شود که زمانه تغییر کرده و اکنون در هزاره سوم هستیم و رسم و رسوم آن دوران، به ما ربطی ندارد. در پاسخ باید گفت: دوران

۱. ابوالقاسم پاینده، نهج الفصاحه، ص ۴۶۷.

۲. همان، ص ۳۴۳.

۳. محمود بن عمر زمخشری، الفائق فی غریب الحدیث، ج ۳، ص ۴۲۱.

پیامبر صلی الله علیه و آله را نمی‌توان از این مشکلات دست‌وپاگیری که اینک گریبان‌گیر جامعه اسلامی شده، استثنا کرد؛ زیرا در آن دوران نیز ثروتمندان و قدرتمندان، مراسم عروسی پُرتشریفاتی برپا می‌کردند و دختران خود را به افرادی تزویج می‌نمودند که از قدرت و امکانات مالی برخوردار باشند و از عهده انتظارهای آنها برآیند؛ ولی پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله با این رسوم موهوم مبارزه کرد و دختران ثروتمند را به مردان بی‌بضاعت، و یا دختران فقیر را با مردان بامکت تزویج نمود.^۱

قتل مادرزن به دلیل مهریه زیاد: ماجرا از این قرار بود که مرگ مشکوک زنی در یک کلبه در تالش به پلیس محل اعلام شد و در ادامه، تیمی از مأموران در محل حاضر شدند و در بررسی‌های اولیه دریافتند که زن ۵۲ ساله بر اثر اصابت گلوله اسلحه شکاری، به قتل رسیده است.

در تحقیقات مشخص شد، دختر مقتول چندی پیش به علت اختلافاتی که با همسرش بر سر مهریه داشته، او را به زندان انداخته بود و یگانه مظنون موجود در این پرونده، همسر او بود. به همین جهت، دستگیر شد و تحت بازجویی قرار گرفت و بالاخره در بازجویی‌ها راز این جنایت کشف شد و گفت: وقتی همسر مرا به خاطر مهریه به زندان انداخت، از او و خانواده‌اش کینه به دل گرفتم و در طول مدتی که در زندان بودم، به دلیل مهریه سنگینی که خانواده همسرم بر من تحمیل کردند، فقط به انتقام فکر می‌کردم و پس از آزادی، به خانه پدرم رفتم و اسلحه شکاری او را برداشتم و به خانه مادرزنم رفتم. او در خانه تنها بود؛ با هم درگیر شدیم که در یک لحظه، کنترلم را از دست دادم و با شلیک گلوله او را کشتم.^۲

۱. گروهی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۵۹.

۲. پایگاه خبری تحلیلی حقوقی کشور؛ حقوق نیوز، «تاریخ انتشار: ۱۳۹۲/۸/۱۴»، کد خبر: ۱۶۶۴.

۵. بی‌بندوباری

دنیای مدرن، انسانی را پرورنده است که اصل در زندگی او، لذت‌بردن و بهره‌مندی فردی و ارضای خواسته‌های شخصی است. بی‌بندوباری جنسی و فراهم‌بودن کامجویی‌های جنسی برای مردان و زنان، یکی از نابهنجاری‌های هر جامعه‌ای است که نابودی خانواده‌ها را هدف گرفته است. برخی پژوهش‌ها نشان می‌دهند، روابط آزاد دختر و پسر، نیاز به ازدواج را در جوانان کم‌رنگ کرده است؛ زیرا برخی جوانان برای ارضای غرایز جنسی خود، به ارتباط با جنس مخالف بسنده می‌کنند و در نتیجه، وجود زمینه‌های انحرافی و روابط آزاد دختر و پسر، یکی از عوامل افزایش سن ازدواج می‌باشد؛^۱ چراکه ازدواج را نوعی محدودیت و پایان آزادی و کامجویی‌ها می‌دانند؛ درحالی‌که در زمان تجردشان، بی‌هیچ تعهد و محدودیتی می‌تواند به هوسرانی پرداخته، با هر شخص یا اشخاصی که بخواهند، می‌توانند رابطه برقرار نمایند.

راه‌حل:

درست است که ازدواج، انسان‌ها را محدود کرده، نسبت به زندگی متعهد می‌نماید، ولی این محدودیت، در واقع، نعمت الفت و پیوند نسبی است که خداوند به انسان هدیه داده است؛ مثل اینکه یک فوتبالیست وقتی وارد زمین چمن می‌شود، به تبع، محدودیت‌هایی از قبیل خط‌های داور و خط‌انگشتن را باید تحمل کند؛ اما این امر، محدودیت غیرمنطقی نیست؛ بلکه لازمه یک بازی سالم و قانونی است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «خداوند ازدواج را مایه پیوند نسبی و یک تکلیف قرار داد و با آن، ارحام را به هم پیوست.»^۲

۱. غلامحسین سفیدگران، بررسی مسائل و مشکلات زنان، ص ۶۳۲.

۲. سید مرتضی فیروزآبادی، فضائل الخمسة، ج ۲، ص ۱۳۴.

از طرفی، خیلی ساده‌انگاری است که درباره ازدواج این‌گونه فکر کنیم و در همه مسائل، فقط قسمت خالی لیوان را ببینیم.

۶. وسواس در انتخاب همسر

دقت در انتخاب همسر مناسب و هم‌شان برای زندگی مشترک، کار پسندیده و نیکویی است که انسان برای شریک زندگی خود انجام می‌دهد. اگر قرار است سال‌ها با کسی زندگی کند، باید شخصی را برگزیند که از جهات اخلاقی، فکری و فرهنگی مورد تأیید باشد. همین امر، باعث سختگیری افراد در انتخاب همسر می‌شود. این دقت و سختگیری، تا آنجا که به سلامت و سعادت زندگی بینجامد، سازنده و سرنوشت‌ساز است؛ اما این کار نباید از حد متعادل خارج شود و سبب بروز وسواس در انتخاب همسر شود؛ چراکه حساسیت و سختگیری بیش از حد، موجب بیزاری از ازدواج و تأخیر در آن خواهد شد.

راه‌حل:

وسواس، در واقع، فکر یا تصویری است که باوجود اراده انسان، به هوشیاری (ذهن) وی هجوم می‌آورد، شاکله روانی آدمی را تحت سیطره خود قرار داده، اضطراب گسترده‌ای را در او برمی‌انگیزد.^۱ وسواس، به دو گونه است: وسواس در رفتار و عمل، و وسواس در تصمیم‌گیری و انتخاب. وسواسی که جوانان در ازدواج درگیر آن هستند، تصمیم‌گیری نسبت به همسر آینده است؛ به‌گونه‌ای که فرد در همه جنبه‌های زندگی دچار تردید می‌شود و همین امر، باعث اختلال و اشکال در تصمیم‌گیری او می‌گردد. این گونه افراد، فقط به دنبال انتخاب همسری ایده‌آل و آرمانی هستند و اگر شخصی فقط در یکی از ملاک‌ها از حد معیارشان

۱. پریخ دادستان، روان‌شناسی مرضی تحولی، ج ۱، ص ۱۴۷.

کمتر باشد، از خیر آن می‌گذرند؛ غافل از اینکه گل بی‌عیب، وجود ندارد و هرکسی به‌نوبه خود کاستی‌هایی دارد. آرزو و رؤیاهای پوچ، مانع از درست فکرکردن و انتخاب صحیح هر جوانی در امر ازدواج می‌شود. حضرت علی عَلَيْهِ السَّلَام می‌فرماید: «الْأَمَانِي تَغْمِي عَيْوَنَ الْبَصَائِرِ»^۱ آرزوها، چشمان بینای انسان را کور می‌کند. «این‌گونه افراد، به دلیل وسواس زیاد، قادر به انتخاب نیستند و آن قدر این وسواس ادامه پیدا می‌کند که باعث می‌شود انسان همیشه مجرد بماند و یا مجبور به ازدواج با کسی شود که بدترین گزینه است.

بهترین راه حل برای چنین افرادی، آن است که معیار و ملاک صحیحی برای انتخاب داشته باشند تا هیچ‌وقت دچار سرگردانی و اشتباه نشوند و همچنین، از سختگیری‌های بیش از حد بپرهیزند؛ چراکه به هیچ‌وجه نمی‌توانیم انسانی را بیابیم که از هر لحاظ کامل باشد.

۷. ازدواج تحمیلی

پدر و مادر، خیر و صلاح فرزندان را می‌خواهند و هرچه درباره فرزندان خود می‌گویند و هر تصمیمی که می‌گیرند، در راستای همین خیرخواهی و صلاح‌اندیشی آنهاست؛ متأسفانه، برخی والدین با خودخواهی یا نادانی، تیشه به ریشه فرزندان را می‌زنند و با نظرهای ناصواب و دخالت‌های بیجا در عرصه‌های مختلف، موجبات تباهی فرزندان خود را فراهم می‌سازند. از جمله این دخالت‌ها، در موضوع انتخاب همسر نمود پیدا می‌کند؛ یعنی خواسته‌ها و نظر فرزند خویش را نادیده گرفته، ازدواج دلخواه خود را به او تحمیل می‌کنند و یا هنگامی که همسر مناسبی برای فرزندشان پیدا می‌شود، با بهانه‌ها، شرط‌ها و

۱. عبدالواحد تمیمی آمدی، غرر الحکم و درر الکلم، ص ۶۵.

توقعات نابجا، مانع آن می‌شوند و همین امر، باعث ترس فرزندان از ازدواج شده، به افزایش سنّ ازدواج در آنان می‌انجامد.

خانمی می‌گوید: «سه ماه پیش، پدرم مرا به ازدواج مردی ۴۵ ساله درآورد؛ و حال آنکه من دختری هجده‌ساله هستم و هیچ نوع علاقه‌ای به او ندارم. پدرم به این دلیل که به آن مرد مقروض است و نمی‌تواند آن را بپردازد، به این کار اقدام کرده و در واقع، مرا به او فروخته است. اکنون، پس از ازدواج، علاوه بر اینکه می‌بینم مهر درست و حسابی ندارم، شوهرم نیز با من بدرفتاری می‌کند و به علت سنّ زیادش، دوستانم به من سرکوفت می‌زند.»^۱

راه حل:

شارع مقدس، همان‌گونه که آزدن و ناراحتی پدر و مادر را سبب عاق شدن فرزندان شمرده، ضایع کردن حقّ فرزندان را نیز سبب عاق شدن والدین نسبت به فرزندان معرفی کرده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «يَلْزَمُ الْوَالِدَيْنِ مِنَ الْعُقُوقِ لَوْلَايَهُمَا مَا يَلْزَمُ الْوَالِدَ لَهُمَا مِنْ عُقُوقِهِمَا»^۲ چنانچه فرزند اگر حقوق پدر و مادر را به جا نیاورد، عاق پدر و مادر می‌شود، پدر و مادر نیز اگر حق فرزندان را رعایت نکنند، عاق فرزند می‌شوند.» از جمله مواردی که باعث ظلم به فرزندان و ضایع کردن حق آنان می‌شود، این است که پدر و مادر نظر خود را در هر موضوعی، به‌خصوص ازدواج، به فرزندان تحمیل کنند. امام علی علیه السلام خطاب به پدران و مادران می‌فرماید: «لَا تَقْسِرُوا أَوْلَادَكُمْ عَلَى آدَابِكُمْ فَإِنَّهُمْ مَخْلُوقُونَ لِزَمَانٍ غَيْرِ زَمَانِكُمْ»^۳ آداب و رسوم زمان خودتان را با زور و

۱. روزنامه اطلاعات، ش ۱۳۳۰۱.

۲. کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۴۸.

۳. ابن‌ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۲۰، ص ۲۶۷.

فشار به فرزندان خود تحمیل نکنید؛ چراکه آنان برای زمانی غیر از زمان شما آفریده شده‌اند.» ابن‌ابی‌یعفور به امام صادق علیه‌السلام عرض کرد: من می‌خواهم با زنی ازدواج کنم؛ ولی پدر و مادرم علاقه دارند زن دیگری را به همسری خود درآورم. حضرت فرمود: «زن دلخواه خودت را بگیر و آن را که والدینت می‌خواهند، ترک گوی.»^۱

۸. تشریفات و تجملات

مانع دیگر، رواج تجملات در مراسم ازدواج است. در حال حاضر، در جامعه ما شرایط سختی برای جوانان پدید آمده که ازدواج‌های آسان را به آرزویی دست‌نیافتنی تبدیل کرده است. برخی جوان‌ها مدت‌ها عقد دائم کرده‌اند؛ اما توان برگزاری مراسم عروسی را ندارند؛ به‌خصوص که حتی برپایی یک مراسم ساده عروسی نیز هزینه سنگینی در پی دارد. به همین دلیل، سال‌ها مراسم ازدواج این افراد به تأخیر می‌افتد.

راه‌حل:

در سال‌های گذشته، بزرگ‌ترها مراسم عروسی فرزندشان را در حیاط خانه برگزار می‌کردند و با یک برنامه‌ریزی دقیق، مراسم خوبی برای فرزندان خود تدارک دیده، اسراف نمی‌کردند و برای عروس و داماد خرج اضافه نمی‌تراشیدند؛ اما در حال حاضر، به جز هزینه‌های مربوط به خواستگاری، بله‌برون و جشن نامزدی، بیشترین هزینه ازدواج، مربوط به مراسم عروسی است که شامل: لباس عروس و داماد، آرایشگاه، آینه و شمعدان، محضر، سفره عقد، خرید کردن عروس و داماد، آتلیه عکس و فیلمبرداری، کارت عروسی، چسباندن گل به ماشین و تهیه دسته‌گل عروس، اجاره تالار و باغ یا شام عروسی می‌شود؛

درحالی‌که با مدیریت صحیح بودجه و هزینه‌عروسی، می‌توان شروع بهتری را برای زندگی مشترک به ارمغان آورد.^۱

۱. گروهی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۵۹.